

Kazimierz Żytko 1930–2024

Kazimierz Żytko urodził się 29.04.1930 r. w Niewachowie (obecnie jest to część Kielc) jako syn nauczyciela. Lata 1940–1945 spędził w Łętkowicach k. Miechowa, gdzie rozpoczął naukę na kompletach tajnego nauczania. W 1948 r. w Toruniu otrzymał świadectwo maturalne. W tym samym roku rozpoczął studia na Uniwersytecie Jagiellońskim na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym, w trakcie których odbył praktyki terenowe w Karpatach fliszowych i Sudetach. Tytuł magistra geologii uzyskał w 1952 r. za pracę pt. *Budowa geologiczna okolic Miłówki koło Żywca*, napisaną pod kierunkiem prof. dr. hab. Mariana Książkiewicza. W 1951 r., jeszcze jako student, rozpoczął pracę w Karpackiej Stacji Instytutu Geologicznego w Krakowie, pełniąc obowiązki geologa terenowego – kartografa. Prace terenowe prowadził w dorzeczu Soły na południe od Żywca oraz w Bieszczadach w dorzeczu Strwiąża. Najpierw pracował na stanowisku asystenta, a od 1955 r. jako adiunkt.

Od początku pracy w Instytucie Geologicznym przedmiotem zawodowych zainteresowań Kazimierza Żytki były kartografia geologiczna, sedymentacja i tektonika fliszu karpackiego oraz występowanie złóż bituminów. Jego prace koncentrowały się w dwóch regionach: Beskidzie Wysokim i Bieszczadach, gdzie wykonał pierwsze szczegółowe zdjęcia geologiczne. W Beskidzie Wysokim, w najniższej części warstw inoceramowych odkrył pstrę łupki z Cebuli i piaskowce ze Szczawiny oraz potwierdził istnienie osadów lodowcowych na Pilsku. Wyniki tych badań opublikował wspólnie z Waclawem Sikorą w 1960 r. w *Biuletynie Instytutu Geologicznego* (Sikora, Żytko, 1960).

Drugim obszarem zainteresowań zawodowych i szczegółowych badań Kazimierza Żytki była południowa część jednostki skolskiej w rejonie Ustrzyk Dolnych i sięgający aż po jednostkę dukielską odcinek centralnego synklinorium karpackiego. W dorzeczu Strwiąża stwierdził ząbienie facji pstrych margli z warstwami inoceramowymi i hieroglifowymi. Określił także południowy zasięg piaskowców kliwskich (Sikora, Żytko, 1961).

Wyniki badań terenowych prezentował w licznych publikacjach i opracowaniach zbiorowych, jak np. *Atlas geologiczny Polski*, z. 13 – *Zagadnienia stratygraficzno-facialne* (1962). Wspólnie z Leszkiem Koszarskim (Koszarski, Żytko, 1959, 1961) przedstawił charakterystykę korelacyjnego poziomu łupków jasielskich oraz nowe zasady podziału i stosunków facjalnych w serii menilitowo-krośnieńskiej w Karpatach. Wykazał, że w okolicy Ustrzyk Dolnych zaznacza się wpływ sigmoidy przemyskiej, wyrażony systemami poprzecznych dyslokacji. Wspólnie z Andrzejem Ślęczką i Leszkiem Koszarskim opracował zagadnienia dotyczące stratygrafii i paleogeografii jednostki dukielskiej (Koszarski i in., 1961). Znalazł i opracował również stanowiska tufów z różnych lokalizacji w Karpatach.

Efektom badań prowadzonych w Bieszczadach była rozprawa doktorska *Budowa geologiczna Karpat między dorzeczem Strwiąża a Wetliną w Bieszczadach*, przygotowana pod kierunkiem prof. dr. Stanisława Wdowiarza,

Doc. dr hab. Kazimierz Żytko 1930–2024.
Fot. R. Patorski

którą obronił w Instytucie Geologicznym w roku 1970. Podsumowaniem prac w tej części Karpat był bez wątpienia *Przewodnik po wschodnich Karpatach fliszowych*, którego Kazimierz Żytko był redaktorem naukowym (Gucik i in., 1973).

Dobrą znajomość budowy geologicznej Karpat pogłębił w czasie redagowania *Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski*. Doświadczenie w pracy kartografa i znajomość geologii Karpat spowodowały, że w latach 1975–1991 pełnił funkcję koordynatora regionalnego edycji tej mapy. Kazimierz Żytko jest autorem i współautorem kilku arkuszy *Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski w skali 1: 50 000* (m.in. Ustrzyki Dolne, Lutowiska, Rybotycze i Miłówka), a także map geologicznych Polski w skali 1: 200 000 oraz 1: 500 000. Są to bardzo precyzyjnie wykonane mapy, w które włożył wiele pracy. Było to powodem późniejszego uzyskania stopnia doktorskiego w stosunku do rówieśników.

W pracy zawodowej sporo uwagi poświęcał problemom geologii naftowej Karpat oraz ropo- i gazonośności Karpat i ich przedgórze, projektując i nadzorując głębokie otwory badawcze, m.in. Bystra IG-1, Brzegi Dolne IG-2, Jasień IG-1, Paszowa 1, Kuźmina 1, Zatwarnica IG-1, Suche Rzeki IG-1 (Żytko, 1961, 1964, 1970, 1971, 1972, 1975, 1989, 2002; Ryłko, Żytko, 1980; Żytko i in., 1987). Brał udział w projektowaniu i opracowywaniu wyników badań geofizycznych prowadzonych na obszarze Karpat i ich przedgórze. Zajmował się genezą karpackiej ropy naftowej, uznając za skały macierzyste bogate w materię organiczną osady oligocenu i starszego miocenu, zalegające na znacznych głębokościach.

Najwięcej artykułów dotyczących geologii Karpat (ok. 25), których autorem lub współautorem jest Kazimierz Żytko, można znaleźć na łamach *Kwartalnika Geologicznego*. Wyniki prac terenowych, jakie prowadził, wielokrotnie przedstawiał szerszemu forum geologów w formie referatów wygłaszanych w Oddziale Karpackim PIG – były one później publikowane w *Sprawozdaniach z Posiedzeń Naukowych PIG*. W dorobku naukowym Kazimierza Żytka znajduje się ponad 20 tego typu doniesień naukowych.

Zwieńczeniem Jego badań geologicznych była rozprawa habilitacyjna *The Atlantic, the Indian Ocean and main linear fracture zones of the post-Variscian Europe*, na podstawie której uzyskał w 1982 r. stopień naukowy doktora habilitowanego nauk przyrodniczych (Żytko, 1984) oraz nominację na stanowisko docenta w PIG. Rozprawa ta oraz aktywne uczestnictwo w licznych warsztatach, konferencjach i kongresach geologicznych w różnych krajach świata ugruntowały pozycję PIG jako jednego z głównych ośrodków badań sedymentacji osadów fliszowych.

W 1999 r. otrzymał nagrodę specjalną za opracowanie *Budowa granicznej strefy Karpat Zachodnich i Wschodnich w górnej części dorzeczy Sanu i Dniestru*, stanowiące szczególnie osiągnięcie naukowe w dziedzinie tektoniki.

W Karpackiej Stacji Terenowej, przekształconej później w Oddział Karpacki PIG, pełnił różne funkcje kierownicze. Był kierownikiem Pracowni Zdjęć Geologicznych, Zakładu Złóż Ropy i Gazu, Zakładu Geologii Struktur i Bituminów, Pracowni Syntez Geologicznych i Prognoz Poszukiwawczych w Zakładzie Geologii Złóż Surowców Mineralnych Karpat, Pracowni Kartografii Geologicznej i wreszcie w roku 1987 został kierownikiem Pracowni Zdjęć Geologicznych w Zakładzie Geologii Regionalnej i Badań Podstawowych Karpat i Przedgórze. Był także członkiem Rady Naukowej, recenzentem rozpraw doktorskich i promotorem czterech doktorantów.

W ramach Karpacko-Bałkańskiej Asocjacji Geologicznej (CBGA) współpracował z geologami z Czech, Słowacji, Ukrainy i Węgier. Był członkiem Polskiego Towarzystwa Geologicznego, Komisji Nauk Geologicznych Polskiej Akademii Nauk i Komisji Oceny Projektów Badań Geologicznych Centralnego Urzędu Geologii.

W uznaniu za zasługi i wkład w rozwój polskiej geologii Kazimierz Żytko został uhonorowany Srebrnym Krzyżem Zasługi (1979), Srebrną Odznaką Zasłużony dla Polskiej Geologii (1980), Złotą Odznaką Zasłużony dla Polskiej Geologii (1995), Złotą Odznaką PIG (1998) oraz Złotą Odznaką Zasłużony dla Górnictwa RP (1997). Zostały Mu również nadane dystynkcje Dyrektora Górniczego I Stopnia (1987).

W dniu 22.04.2024 r. otrzymaliśmy smutną wiadomość o śmierci Pana Docenta. Kilka dni później (29.04) na małym krakowskim cmentarzu Białoprądnickim pożegnaliśmy wybitnego geologa, znawcę Karpat, specjalistę kartografii geologicznej, geotektoniki, geologa naftowego, świetnego naukowca, ale przede wszystkim Niezwykłego Człowieka, Kolegę, Przyjaciela, Nauczyciela wielu karpackich geologów. Zawsze podkreślał, że Jego największe życiowe pasje to Rodzina, którą stawiał na pierwszym miejscu, a druga to Geologia, której poświęcił, tak jak Oddziałowi Karpackiemu PIG, całe swoje zawodowe życie. Już jako emerytowany pracownik, dopóki pozwalało Mu na to zdrowie i siły, był niemal stałym gościem naszego oddziału. Zaglądał do biblioteki i na podstawie sporządzonej przez siebie listy pożyczzał kolejne interesujące Go publikacje.

Jan Wdowiarsz, jeden z pierwszych kierowników Stacji Karpackiej, napisał w swojej opinii o Nim (wtedy jeszcze o studencie geologii), że: *budzi poważne nadzieje na dobrego geologa*. I miał rację. Kazimierz Żytko był dobrym, pełnym pasji geologiem terenowym, entuzjastą koncepcji występowania fałdów wgłębnych w polskich Karpatach, odkorzenia się Karpat od podłoża oraz występowania płaszczowiny skolskiej w strefie przypienińskiej. Potrafił słuchać cierpliwie, nie przerywając mówiącemu, szanował zdanie i poglądy innych geologów, choć niekoniecznie się z nimi zgadzał. Współpracując z Nim, mogliśmy się przekonać, jak znakomitym był Geologiem, a jednocześnie niezwykle sympatycznym Kolegą i Kompanem.

WYBRANE POZYCJE LITERATURY

- BIEDA F., GEROCH S., KOSZARSKI L., KSIAŹKIEWICZ M., ŻYTKO K. 1963 – Stratigraphie des Karpates externes polonaises. *Biul. Inst. Geol.*, 181: 5–174.
- BIEDA F., ŻYTKO K. 1960 – Uwagi o stratygrafii serii magurskiej okolic Miłówki na południe od Żywca. *Kwart. Geol.*, 4 (3): 772–786.
- GUCIK S., PAUL Z., ŚLĄCZKA A., ŻYTKO K. 1980 – Mapa geologiczna Polski w skali 1:200 000, arkusz Przemysł–Kalniki. Mapa bez utworów czwartorzędowych, wydanie B. *Inst. Geol.*
- GUCIK S., ŚLĄCZKA A., ŻYTKO K. 1973 – Przewodnik geologiczny po wschodnich Karpatach fliszowych. *Wyd. Geol.*, Warszawa.
- KOSZARSKI L., ŚLĄCZKA A., ŻYTKO K. 1961 – Stratygrafia i paleogeografia jednostki dukielskiej w Bieszczadach. *Kwart. Geol.*, 5 (3): 551–578.
- KOSZARSKI L., ŻYTKO K. 1959 – Uwagi o rozwoju i pozycji stratygraficznej łupków jasielskich w serii menilitowo-krośnieńskiej Karpat Środkowych. *Kwart. Geol.*, 3 (4): 996–1015.
- KOSZARSKI L., ŻYTKO K. 1961 – Łupki jasielskie w serii menilitowo-krośnieńskiej w Karpatach Środkowych. *Biul. Inst. Geol.*, 166: 87–232.
- NESCIERUK P., PAUL Z., RYŁKO W., SZYMAKOWSKA F., WÓJCIK A., ŻYTKO K. 1995 – Mapa geologiczna Polski 1:200 000, arkusz Jasło, B – mapa bez utworów czwartorzędowych. *Państw. Inst. Geol.*
- OSZCZYPKO N., ŻYTKO K. 1987 – Main stages in the evolution of the Polish Carpathians during Late Palaeogene and Neogene times. [W:] Leonov Yu.G., Khain V.E. (red.), *Global correlations of tectonic movements*. John Wiley & Sons, Chichester: 187–198.
- SIKORA W., WIESER T., ŻGIET J., ŻYTKO K. 1959 – Tuff Horizons in the Menilite-Krosno Series of the Flysch Carpathians. *Bull. de l'Acad. Pol. Sc., Sér. chim., géol. et géogr.*, VII, 7: 497–503.
- SIKORA W., ŻYTKO K. 1960 – Budowa Beskidu Wysokiego na południe od Żywca. *Biul. Inst. Geol.*, 141: 61–204.
- SIKORA W., ŻYTKO K. 1961 – Jednostka skolska i centralne synklinorium karpackie między doliną Strwiąza a Dwnernikiem w Bieszczadach. *Przew. 34. Zjazdu PTG w Sanoku*: 49–62.
- ŚLĄCZKA A., ŻYTKO K. 1978 – Mapa geologiczna Polski 1:200 000, arkusz Łupków. *Wyd. Geol.*, Warszawa.
- Żytko K., 1961, Występowanie pstrych margli w górnej kredzie i ocenie jednostki skolskiej. *Kwart. Geol.*, 5 (3): 594–601.
- ŻYTKO K. 1984 – The Atlantic, the Indian Ocean and main linear zones of the post-Variscan Europe. *Ann. Soc. Geol. Polon.*, 1 (4): 3–38.
- ŻYTKO K. 1985 – Niektóre problemy geodynamicznego modelu Karpat Północnych. *Kwart. Geol.*, 29 (1): 85–108.
- ŻYTKO K. 1999 – Korelacja głównych strukturalnych jednostek Karpat Zachodnich i Wschodnich. *Pr. Państw. Inst. Geol.*, 168: 135–164.
- ŻYTKO K. 1999 – Symetryczny układ późnoalpejskich rysów podłoża północnych Karpat oraz ich przedpola i zagórza; szew orogenu i kratonu. *Pr. Państw. Inst. Geol.*, 168: 165–194.
- ŻYTKO K. 2001 – Jednostki strukturalne Karpat zewnętrznych między Sołą a Dunajcem. *Prz. Geol.*, 49 (8): 703–709.
- ŻYTKO K., GUCIK S., RYŁKO W., OSZCZYPKO N., ZAJĄC R., GARLICKA I., NEMČOK J., ELIÁŠ M., MENČIK E., DVOŘÁK J., STRÁŇNIK Z., RAKUS M., MATĚJOVSKÁ O. 1989 – Geological Map of the Western Outer Carpathians and their Foreland. [W:] *Geological Atlas of the Western Outer Carpathians and their Foreland*. *Państw. Inst. Geol.*
- ŻYTKO K., MALATA T. 2001 – Paleogeograficzna pozycja fliszu jednostki Obidowej-Stopnic w basenie Karpat zewnętrznych. *Prz. Geol.*, 49 (5): 425–430.
- ŻYTKO K., ZAJĄC R., GUCIK S., RYŁKO W., OSZCZYPKO N., GARLICKA I., NEMČOK J., ELIÁŠ M., MENČIK E., STRÁŇNIK Z. 1988 – Map of Tectonic Elements of the Western Outer Carpathians and their Foreland. [W:] *Poprawa D., Nemčok J. (red.), Geological Atlas of the Western Carpathians and their Foreland*. *Państw. Inst. Geol.*

Antoni Wójcik, Małgorzata Garecka, Tomasz Malata